

Kafla 18. Lykilhæfni.

Í þessum kafla er gerð grein fyrir menntagildi og megintilgangi lykilhæfni. Tekið er mið af grunnþáttunum sex sem fjallað er um í 2. kafla og áhersluþáttum í námi sem fjallað er um í 6. kafla. Sett eru fram hæfniviðmið fyrir lykilhæfni við lok 4., 7. og 10. bekkjar.

Í kafla 9.4 er fjallað um viðmið um námsmat í lykilhæfni. Matsviðmið við lok 4., 7. og 10. bekkjar eru ekki sett fyrir lykilhæfni og ekki er gert ráð fyrir að einkunn í lykilhæfni sé birt á vitnisburðarskírteini nemenda við lok grunnskóla. Skólar setja viðmið um árangur fyrir alla árganga í lykilhæfni og birta í skólanámskrá skólans.

18.1 Menntagildi og megintilgangur lykilhæfni.

Í 6. kafla er fjallað um hvernig grunnþættir í menntun ásamt áhersluþáttum grunnskólalaga skulu vera leiðarljós í almenntri menntun og starfsháttum grunnskóla. Jafnframt er fjallað um mikilvægi þess að grunnskólinn skapi vettvang til að þroska með nemendum hæfni í anda grunnþáttanna sem búa þá á margvíslegan hátt undir þátttöku í lýðræðissamfélagi.

Lykilhæfni er sú hæfni sem snýr að nemandanum sjálfum og er ætlað að stuðla að alhliða þroska hans. Í hverri námsgrein og námssviði skal leggja jöfnum höndum áherslu á hæfniviðmið lykilhæfni og sértæk hæfniviðmið viðkomandi námsgreinar eða námssviðs. Lykilhæfni á að endurspeglast í öllu námi og kennslu, viðfangsefnum og verklagi allra námsgreina og námssviða. Kennsluhættir skulu miða að því. Náms- og kennsla í lykilhæfni í grunnskóla skal hefjast í upphafi skólagöngu nemenda og vara grunnskólagöngu þeirra í öllu skólastarfi, námssviðum og námsgreinum.

Megintilgangur náms og kennslu í lykilhæfni er að þroska sjálfsvitund og samskiptahæfni nemenda, gagnrýna hugsun, búa þá undir virka þátttöku í lýðræðissamfélagi og að þeir öðlist getu til að nýta sér styrkleika sína til áframhaldandi náms og starfsþróunar þegar þar að kemur.

Við skipulagningu náms, kennslu og samþættingar lykilhæfni við allar námsgreinar skulu öll hæfniviðmið lykilhæfni liggja til grundvallar. Með því að flétta hæfniviðmiðum lykilhæfni inn í allt nám nemenda alla skólagönguna er lagður grunnur að alhliða þroska nemenda. Miða þarf að því að nemendur þrói með sér öryggi og jákvætt viðhorf til þeirra þátta sem þeir fá þjálfun í og að því sé við haldið.

Til þess að tileinka sér þá hæfni sem lagt er upp með í hæfniviðmiðum lykilhæfni þurfa nemendur að fá tækifæri til þess að tjá hugsanir sínar, tilfinningar og skoðanir, miðla þekkingu sinni og leikni, taka þátt í samræðum og rökraðum, hlusta á aðra, flytja mál sitt skýrt og áheyrilega, beita skapandi og gagnrýnni hugsun, beita frumkvæði, draga ályktanir og leita nýrra lausna bæði í einstaklingsvinnu og samvinnu. Kenna þarf nemendum að nýta margvíslega miðla við þekkingarleit, úrvinnslu og miðlun ásamt því að nýta upplýsingar á ábyrgan, skapandi og gagnrýnnan hátt. Þeir þurfa að fá þjálfun og leiðsögn í að bera ábyrgð á eigin námi, beita góðum vinnubrögðum, meta frammistöðu sína og skilja hvað þarf til þess að þeir nái framförum.

Skólastarf þar sem lykilhæfni er gert hátt undir höfði kallar á fjölbreytta kennsluhætti, skapandi námsumhverfi og möguleika nemenda á margs konar úrvinnslu verkefna.

18.2 Hæfniviðmið fyrir lykilhæfni.

Hæfniviðmið í lykilhæfni eru sett fram í fimm flokkum, þ.e. tjáning og miðlun, skapandi og gagnrýnni hugsun, sjálfstæði og samvinna, nýting miðla og upplýsinga og ábyrgð og mat á eigin námi. Þótt hæfniviðmiðin séu flokkuð á þennan hátt er mikilvægt að líta á þau sem samfellda heild. Þegar sjónum er beint sérstaklega að einu hæfniviðmiði þarf að hafa í huga að nám er samfellt ferli og skapandi athöfn fremur en söfnun afmarkaðrar þekkingar og þjálfun í tiltekinni leikni.

Tjáning og miðlun.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Tjáning	tjáð tilfinningar og hugmyndir þannig að þær séu skiljanlegar öðrum,	tjáð hugmyndir og tilfinningar á skýran hátt,	tjáð hugmyndir og tilfinningar á skýran og skipulegan hátt,
Tillitssemi	hlustað á aðra, sýnt tillitssemi og haldið sig við umræðuefni,	brugðist við upplýsingum, hlustað, tekið þátt í umræðum og tekið tillit til ólíkra sjónarmiða,	brugðist við margvíslegum upplýsingum og hugmyndum, hlustað, tekið þátt í umræðum og tekið tillit til ólíkra sjónarmiða,
Samskipti	rætt um áhugamál sín og skoðanir,	rætt um viðfangsefni þannig að áhugi viðmælanda sé vakinn,	rætt á skýran hátt um málefni þannig að áhugi viðmælanda sé vakinn,
Orðaforði	lært og notað ný orð til að ræða ólík viðfangsefni,	aukið orðaforða sinn og beitt honum á ólík umfjöllunarefni,	tileinkað sér og nýtt fjölbreyttan orðaforða og viðeigandi hugtök sem tengjast ólíkum viðfangsefnum,
Miðlun	nýtt ólíkar leiðir til miðlunar.	valið úr ólíkum leiðum til miðlunar.	valið úr fjölbreyttum leiðum til miðlunar.

Skapandi og gagnrýnin hugsun.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Spyrjandi hugarfar	spurt spurninga til að hefja rannsókn á fjölbreyttum fyrirbærum,	spurt fjölbreyttra spurninga og nýtt þær til rannsókna á fjölbreyttum fyrirbærum,	spurt gagnrýninna spurninga og nýtt þær í rannsóknnum sínum,
Sköpun	unnið fjölbreytt verkefni á skapandi hátt,	bent á hugmyndir eða möguleika sem ekki hafa komið fram áður,	leyst fjölbreyttar áskoranir á skapandi hátt,
Lært af mistökum	lært af mistökum sínum,	lært af mistökum og séð möguleika til framfara,	lært af mistökum og séð í þeim nýja möguleika til framfara,
Rökræða	útskýrt mál sitt með rökum,	fært rök fyrir ólíkum skoðunum,	rökrætt álitamál frá ólíkum sjónarhornum,
Ályktun	skoðað gögn og upplýsingar og dregið eigin ályktanir,	tekið upplýsta afstöðu til gagna og upplýsinga og dregið eigin ályktanir,	tekið upplýsta afstöðu til gagna og upplýsinga, dregið ályktanir og túlkað þær,

Gagnrýnin hugsun	bent á ólík sjónarhorn í fjölbreyttum viðfangsefnum.	bent á ólík sjónarhorn og tekið rökstudda afstöðu í málum af fjölbreyttu tagi.	beitt ólíkum sjónarhornum og gagnrýninni hugsun í fjölbreyttum viðfangsefnum.
------------------	--	--	---

Sjálfstæði og samvinna.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Sjálfstæði	sýnt frumkvæði í verk-efnum og beðið um aðstoð eftir þörfum,	sýnt frumkvæði og sjálfstæði í vinnubrögðum,	sýnt frumkvæði, sjálfstæði og ábyrgð í vinnubrögðum,
Samvinna	unnið með öðrum að verkefnum sem tengjast námi og félagsstarfi,	unnið með öðrum og lagt sitt af mörkum í samstarfi sem tengist námi og félagsstarfi,	unnið með öðrum og lagt sitt af mörkum í uppbyggilegu samstarfi sem tengist námi og félagsstarfi,
Samstarf	gert sér grein fyrir ólíkum hlutverkum í samstarfi,	gert sér grein fyrir eigin hlutverki í samstarfi og lagt sitt af mörkum,	geti sinnt hlutverki sínu í samstarfi og axlað ábyrgð,
Ábyrgð	tekið ákvarðanir um hvernig honum finnst best að læra,	tekið ákvarðanir um eigið nám og hagsmuni með tilliti til annarra,	tekið ákvarðanir um eigið nám og hagsmuni með lýðræðislegum hætti,
Leiðsögn	tekið leiðsögn og endurgjöf á jákvæðan hátt.	nýtt sér leiðsögn og endurgjöf til að ná námsmarkmiðum.	nýtt sér leiðsögn, endurgjöf og gagnrýni á uppbyggilegan hátt.

Nýting miðla og upplýsinga.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Áreiðanleiki	skilið muninn á tilbúningi og raunveruleika,	áttað sig á hvert á að leita til að afla áreiðanlegra upplýsinga og miðlað þeim áfram á réttan og ábyrgan hátt,	greint á milli áreiðanlegra og óáreiðanlegra miðla, áróðurs og upplýsinga,
Upplýsingaöflun og miðlanotkun	gert greinarmun á skoðunum og staðreyndum,	nýtt fjölbreytta miðla til upplýsingaöflunar og tekið upplýsta afstöðu til áreiðanleika þeirra,	nýtt ólíka miðla á ábyrgan hátt til að afla, greina og miðla upplýsingum og skoðunum,
Vandvirkni og nákvæmni	haft rétt eftir hvort sem um er að ræða tal eða texta.	skilið að framsetning og gæði upplýsinga er háð mörgum þáttum og þekkt mikilvægi þess að vanda val og notkun á heimildum.	valið traustar heimildir og sett upplýsingar fram með ólíkum hætti eftir því sem við á hverju sinni á siðferðilega ábyrgan hátt.

Ábyrgð og mat á eigin námi.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Sjálfsþekking	rætt um eigin styrkleika og þekkt hugarfar vaxtar,	sett sér markmið á grunni persónulegra styrkleika og tileinkað sér hugarfar vaxtar,	sett sér fjölbreytt og skapandi markmið á grunni persónulegra styrkleika og tileinkað sér hugarfar vaxtar,
Markmiðasetning	sett sér viðráðanleg markmið og glaðst þegar þeim er náð,	sett sér persónuleg og námsleg markmið, ígrundað árangur og mistök,	sett sér raunhæf og metnaðarfull markmið um frammistöðu og framvindu eigin náms, unnið eftir þeim og lagt mat á hvernig til hefur tekist,
Ígrundun	velt fyrir sér eigin námi og hvað hann langar að læra næst,	metið nám sitt skipulega og sett sér markmið um viðfangs-efni eða hæfni,	skipulagt, ígrundað og borið ábyrgð á eigin námi,
Árangur og sjálfsþekking	skilið viðmið um árangur og til hvers er ætlast,	skilið viðmið um árangur og unnið að þeim,	skilið og rökstutt viðmið um árangur og unnið að þeim,
Náms- og starfsfræðsla	áttað sig á ólíkum og fjölbreyttum störfum sem unnin eru í samfélaginu.	tengt eigin áhuga fjölbreyttum námsleiðum og störfum.	nýtt upplýsingar um námsleiðir og fjölbreytt störf við skipulagningu eigin náms- og starfsferils.